

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

VOORZITTER VAN DE IXe KAMER

A R R E S T

**nr. 233.019 van 24 november 2015
in de zaak A. 217.564/IX-8758**

In zake: Joran HOLEMANS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jan Bergé
kantoor houdend te 3000 Leuven
Naamsestraat 165
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

de VZW DAMIAANINSTITUUT
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Gitte Laenen
kantoor houdend te 2800 Mechelen
Antwerpsesteenweg 16-18
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

1. De vordering, ingesteld op 16 november 2015, strekt tot de schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid van de tenuitvoerlegging van de beslissing van de beroepscommissie van het Damiaaninstituut te Aarschot van 26 oktober 2015 om aan Joran Holemans een oriënteringsattest B uit te reiken.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een nota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 24 november 2015, om 14.00 uur.

Kamervoorzitter Geert Van Haegendoren heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Kristien Vanderheiden, die *loco* advocaat Jan Bergé verschijnt voor de verzoekende partij en advocaat Heleen Van Asch, die *loco* advocaat Gitte Laenen verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur Diane Mareen heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3.1. Verzoeker is tijdens het schooljaar 2014-2015 leerling in het eerste jaar van de tweede graad elektrotechnieken (TSO) aan het Damiaaninstituut te Aarschot.

De over verzoeker delibererende klassenraad beslist op het einde van het schooljaar om verzoeker een oriënteringsattest C toe te kennen. De toelichting die daarbij op het individueel syntheseblad wordt vermeld, luidt:

“Onvoldoendes voor de volgende vakken:
Godsdienst 37%
Frans 49%
Electriciteit 47%
Leerplan doelstellingen zijn niet behaald. Onvoldoende inzet.”

Op het eindrapport is vermeld:

“Alleen werken wordt beloond. Voor Joran is dit niet altijd duidelijk. Als hij thuis en in de klas zich inzet is een 4e jaar mogelijk. Een onvoldoende voor godsdienst, Frans en elektriciteit & labo is teveel om dit jaar over te gaan.”

3.2. Na enkele opeenvolgende overlegmomenten tussen de ouders van verzoeker en de voorzitter van de klassenraad beslist deze laatste dat de aangebrachte elementen “opnieuw aan de delibererende klassenraad moeten worden voorgelegd”.

3.3. Op 31 augustus 2015 beslist de delibererende klassenraad om het C-attest te bevestigen.

3.4. Tegen die beslissing tekent verzoeker op 2 september 2015 beroep aan. Hij argumenteert:

“- De argumentatie van de klassenraad is zeer beperkt, nl.: ‘Leerplandoelstellingen zijn niet behaald. Onvoldoende inzet.’.

o De leerplandoelen die Joran niet gehaald heeft (Frans 49%, Elektriciteit theorie 47% en Godsdienst 37%) zijn niet relevant voor de beroepsrichting die Joran wil volgen, nl. 4de jaar BSO-Basismechnica. In deze richting is er geen Frans en zit elektriciteit bij de praktijkvakken. Hierbij opmerkend dat Joran voor praktijk Elektriciteit wel geslaagd was (58%).

o Onvoldoende inzet: Dit is een onwaarheid. Onze zoon is gediagnosticeerd met ADD door een neuropsychiater. Attest hiervan ingeleverd aan het begin van het schooljaar. ADD is een aandachtstekortstoornis, d.w.z. de regelfunctie om info te verwerken in de hersenen werkt niet zo goed. Mensen met dit probleem zijn makkelijk afgeleid en kunnen zich moeilijk concentreren. Dit kan een valse indruk geven als zijnde onwil of niet geïnteresseerdheid, maar is gewoon pure onmacht. Wij hebben ook vastgesteld dat Joran zich thuis wel ingezet heeft voor zijn studies, maar waren ons wel bewust van zijn hoog stressgehalte tijdens de toetsen.

- Wij kunnen het oriënteringsattest C tevens moeilijk aanvaarden daar wij gedurende het schooljaar de boodschap kregen dat Joran op positieve wijze evolueerde in zijn studie. Wanneer wij begin februari navroegen of het aangewezen was dat Joran naar een beroepsrichting zou (moeten) overstappen werd deze vraag, na consultatie van de leerling, de ouders en de klassenraad, door dhr. [S.] als ‘niet noodzakelijk’ beantwoord.

- Joran heeft reeds twee jaren zittenblijven achter de rug (sportwetenschappen en sociaal technische). Met een oriënteringsattest C zou dit een derde jaar achterstand betekenen. Joran zou dan als 17-jarige tussen drie jaren jongere klasgenoten moeten zitten. Wij zijn van mening dat de studieduur niet onnodig moet verlengd worden. Het is bovendien zeer demotiverend en in het geval van Joran zelfs psychisch zeer belastend. We kunnen zelfs stellen dat de zin in school, die Joran echt wel had, totaal zal verdwenen zijn indien hij in deze situatie blijft.

Als wij de mogelijkheden van Joran bekijken en de positieve evolutie van zijn resultaten naar het einde toe, menen wij dat de wens tot het bekomen van een oriënteringsattest B helemaal niet onredelijk is.”

3.5. Op 10 september 2015 hoort de beroepscommissie verzoeker en zijn ouders. Vervolgens beslist zij een oriënteringsattest B uit te reiken, met clausulering voor Latijn ASO, economie ASO, wetenschappen ASO, industriële wetenschappen TSO, biotechnische wetenschappen TSO, bouw- en houtkunde TSO, elektriciteit-elektronica TSO, elektromechanica TSO, handel TSO, mechanische technieken TSO, elektrotechnieken TSO, basismechanica BSO, hout BSO.

Bij arrest nr. 232.580 van 15 oktober 2015 verwerpt de Raad van State de tegen de tenuitvoerlegging van deze beslissing ingestelde vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid. De Raad acht het middel, wat de aangevoerde schending van de formelemotiveringsplicht betreft, ernstig maar stelt vast dat verzoeker te lang heeft getreuzeld om zijn vordering in te stellen opdat hij zich nog mag beroepen op de grondvoorwaarde van de uiterst dringende noodzakelijkheid.

3.6. Met een brief van 29 oktober 2015 deelt de voorzitter van de beroepscommissie verzoeker mee dat de commissie op 26 oktober 2015 terug samen is gekomen “naar aanleiding van het arrest van de Raad van State” en stelt hij verzoeker in kennis van de nieuwe beslissing die de commissie vervolgens heeft genomen. Die beslissing wordt met de huidige vordering bestreden, ze luidt:

“B-attest met clausules voor Latijn ASO, economie ASO, wetenschappen ASO, industriële wetenschappen TSO, biotechnische wetenschappen TSO, bouw- en houtkunde TSO, elektriciteit-elektronica TSO, elektromechanica TSO, handel TSO, mechanische technieken TSO, elektrotechnieken TSO, basismechanica BSO en hout BSO t.a.v. Joran Holemans.”

Deze beslissing steunt thans op de volgende motieven:

“Na nieuw onderzoek behoudt de beroepscommissie haar beslissing van 10 september 2015 om de volgende redenen. Bij de uiteenzetting van die redenen zal de commissie tevens antwoorden op de argumenten van de ouders.

1. Het is een onwaarheid dat Joran zich te weinig heeft ingezet.

Op de eerste 3 rapporten schreven de leerkrachten van Joran los van elkaar commentaren bij hun vak. Ook in zijn agenda duiken meerdere nota's op... Gebrek aan inzet en motivatie kwam hier meermaals terug, net zoals:

- . Joran levert taken laattijdig in.
- . Joran is niet in orde met het bijhebben van boeken.
- . Joran bereidt thuis niet steeds zijn oefeningen voor/ werkt deze niet af tegen de volgende les wanneer dat expliciet gevraagd wordt.
- . Joran moet beter in orde zijn met het verbeteren en laten handtekenen van zijn toetsen tegen de eerstvolgende les (remediëring)
- . Joran komt niet naar het inhaaluur dat hem persoonlijk wordt aangeboden.

Ook in mailverkeer tussen leerkrachten en directie staat het bol van de meldingen dat Joran zich niet hard genoeg inzet en niet steeds in orde is.

De beroepscommissie volgt dan ook niet het standpunt van de ouders dat 'Jorans inzet niet te wensen overliet',

Ondanks het feit dat de leerkrachten Joran een 'tekort aan inzet' verweten, bleven zij steeds geloven in zijn capaciteiten en bleven ze hem aanmoedigen. Ze hebben hem nooit opgegeven maar wel steeds (in zijn agenda, op oudercontacten, op elk rapport en met een extra brief met Pasen) gewaarschuwd en geadviseerd.

2. Joran heeft ADD wat een valse indruk kan geven als zijnde onwil of niet geïnteresseerdheid maar is pure onmacht.

Leerkrachten waren zich zeer bewust van Jorans leerstoornis (dit werd door de klastitularis meegedeeld aan de voltallige klassenraad op de informatieve klassenraad in de loop van september 2014) en hebben daar steeds rekening mee gehouden. Zo bevestigt een lid van de beroepscommissie dat Joran voor haar vak vooraan apart zat zonder buur zodat hij hierdoor al niet kon afgeleid worden en de leerkracht hem erop kon wijzen wanneer zijn aandacht afdwaalde.

Voor leerlingen met leerstoornissen biedt de school de mogelijkheid aan om gebruik te maken van het 'plus-lokaal' om hun examens af te leggen in een meer serene sfeer. Uit het aanbod van compenserende maatregelen kozen de ouders enkel voor de optie 'extra tijd'. Ook Joran maakte gebruik van dit 'plus-lokaal' om zijn examens af te leggen waar hij meer tijd en extra uitleg kreeg als ondersteuning n.a.v. zijn leerstoornis ADD.

Er wordt in de beraadslaging van de beroepscommissie echter geen rekening gehouden met op- of aanmerkingen aangaande 'onwil of niet geïnteresseerdheid'.

3. Ouders merkten een hoger stressgehalte tijdens de toetsen.

De beroepscommissie stelt vast dat Jorans punten vaak beter zijn tijdens de examens dan tijdens het dagelijks werk. Het aantal onvoldoendes op examens is in verhouding opvallend lager dan deze op dagelijks werk. Dat Joran in stressvolle situaties zoals examens zou blokkeren, kan de commissie dan ook niet afleiden uit de door hem behaalde resultaten. In BSO is er enkel permanente evaluatie, wat dus zou resulteren in constante stress.

4. Joran en zijn ouders kregen tijdens het schooljaar de boodschap dat Joran op een positieve wijze evolueerde in zijn studie.

De beroepscommissie vindt dergelijke boodschap nergens terug.

- Bij elk rapport stonden verschillende ‘niet zo positieve’ commentaren van de leerkrachten om hem te wijzen op zijn gebrek aan inzet.
- Onderaan op de rapporten bij opmerkingen van de klassenraad was de toon ook steeds dezelfde ‘zonder studie zal het niet lukken’, ‘alleen met een ernstige inspanning is slagen dit schooljaar mogelijk!’.
- Met Pasen werd er zelfs een extra brief aan het rapport toegevoegd om te waarschuwen dat het op deze manier niet zou lukken...

De beroepscommissie wijst tevens op de gegevens van het eindrapport:

- Verticaal was er geen verbetering merkbaar:

Periode 1: 5 onvoldoendes

Periode 2: 5 onvoldoendes

Periode 3: 5 onvoldoendes

Periode 4: 8 onvoldoendes

- Horizontaal (vak/vak) gaan de resultaten voor de meeste vakken op en neer.
- Wanneer men kijkt naar de vakken waar Joran een jaaronvoldoende op behaalde (godsdienst, Frans en elektriciteit), zien we dat deze niet echt in positieve zin evolueerden. Ondanks de vele waarschuwingen die hij gehad heeft, blijft de positieve evolutie die leerkrachten verhoopt hadden uit. Meestal schipperden zijn punten nogal.
- Het enige dat ons inderdaad opvalt, is het feit dat Joran bij grotere leerstofgehelen (examens) vaak beter scoorde dan bij kleinere leerstofgehelen (dagelijks werk).

5. Ouders vroegen begin februari of het aangewezen was dat Joran naar een beroepsrichting zou (moeten) overstappen en dit werd als ‘niet noodzakelijk’ gezien.

Aan de hand van de commentaren op de verschillende rapporten, nota’s in Jorans agenda maar vooral het mailverkeer van de leerkrachten naar de directie toe (als antwoord op deze vraag van de ouders), komt de commissie tot het besluit dat de leerkrachten overtuigd waren dat Joran zeker de capaciteiten had om te slagen, mits voldoende inzet, in de toen gekozen studierichting. Er waren nog maar 3 van de 7 puntenperiodes [a]chter de rug en aangezien de capaciteiten er volgens de leerkrachten waren, kan de reddennering van de leerkrachten worden gevolgd dat Joran mits meer inzet deze studierichting tot een goed einde zou kunnen brengen en hij dus ‘niet noodzakelijk’ naar beroeps diende over te stappen.

Overschakelen in de loop van februari: leerkrachten maakten de bedenking dat er toen enkel sprake was van overschakelen naar de studierichting ‘houtbewerking’ welke zich in een totaal ander interess domein bevindt dan ‘elektrotechnieken’. Joran miste hier op dat moment de basis van meer dan een half schooljaar.

De commissie kan zich vinden in de motivering van de leerkrachten daar zij leest dat:

- de ouders bij hun motivering aangaven dat de interesse voor elektriciteit er nog steeds was;
- men zonder inzet geen enkele studierichting tot een goed einde kan brengen, ook niet in BSO (enkel verschuiving van het probleem);
- Joran nog 4 puntenperiodes had om zich te bewijzen;

Begin februari 2015 informeerde pedagogisch directeur [...] de ouders op basis van de adviezen van de leerkrachten n.a.v. de vraag tot klaswijziging (zie dossier met mails 'procedure klaswissel'). Hij gaf de boodschap dat meer studie-inzet en studie-ernst nodig zouden zijn, lessen (regelmatiger) dienden ingestudeerd te worden, afspraken en goede raad van leerkrachten dienden opgevolgd te worden, dat Joran zijn interesse moest laten blijken en hij actiever aan het lesgebeuren moest deelnemen. De uiteindelijke studiekeuze blijft echter een verantwoordelijkheid van Joran en zijn ouders; zij kozen om Joran in de studierichting 'Elektrotechnieken' het jaar te laten uitdoen.

Men kan zich afvragen waarom de ouders Joran niet lieten overschakelen naar een BSO-richting als zij er toen reeds van overtuigd waren dat de leerkrachten het niet bij het rechte eind hadden en Joran thuis toch zo zijn best deed maar geen loon naar werken kreeg en de ouders dus overtuigd waren dat de leerstof Jorans petje te boven ging.

6. Joran heeft reeds 2 maal een jaar moeten overdoen en dit zou dan een 3de jaar achterstand betekenen. Hij zit dan tussen 3 jaar jongere klasgenoten wat demotiverend werkt. De zin in school zou dan totaal verdwijnen.

Uiteraard wil de school de beste kansen bieden aan elke leerling. Men moet kijken naar de verdere mogelijkheden van een jongere en niet enkel naar zijn tekorten. Voor elke studierichting heeft de leerling echter een basis nodig en aangezien er in de 2de graad vaak met graadleerplannen gewerkt wordt, is het des te belangrijker dat men dit niet uit het oog verliest. Daarom heeft de commissie geopteerd voor een B-attest zodat Joran toch nog naar een vierde jaar kan binnen de mogelijkheden die hij bewezen heeft en de vaardigheden die hij verworven heeft.

7. Leerplandoelen die Joran niet gehaald heeft, zijn niet relevant voor de beroepsrichting die Joran wil volgen.

Blijkbaar hebben Joran en zijn ouders de wens uitgedrukt dat hij zijn schoolse loopbaan zou voortzetten in de BSO-richting mechanica. De commissie stelt vast dat Joran blijkbaar erg wispelturig is wat zijn interessedomein betreft. Zo volgde hij in het verleden reeds sportwetenschappen, sociaal technische en elektrotechnieken, wou hij in februari overschakelen naar houtbewerking en vraagt hij nu een B-attest om naar basismechanica te kunnen gaan.

De commissie heeft het lessenrooster van het 3de en 4de jaar 'Basismechanica' in detail bekeken. De basisvorming bestaat uit:

- godsdienst (waarvoor Joran een onvoldoende op jaarbasis haalde en de leerplandoelstellingen niet behaald werden)
- lichamelijke opvoeding (voldoende basis)
- PAV (wat Joran in TSO niet kreeg maar wel haalbaar lijkt omwille van de capaciteiten die hij zou hebben volgens de leerkrachten)

- Engels (voldoende basis)

Joran heeft in 4 BSO Basismechanica inderdaad geen basis nodig voor Frans en in mindere mate voor Elektriciteit Theorie maar wel een basis voor mechanica.

De Specifieke vorming bestaat nl. uit 21 uren/week 'Realisaties basismechanica'. Het baart ons zorgen dat Joran dit vak nog nooit gehad heeft en dus nog geen inzichten, basisvaardigheden en attitudes verworven heeft in de Basismechanica, nog nooit mechanische constructies en constructieonderdelen geconstrueerd heeft, noch ze gemonteerd of gedemonteerd heeft. Hij ging niet om met plaat- en profielconstructies, heeft nooit lassen gehad, nooit gehoord over 'verspanen van materiaal', ... Al deze basisdoelstellingen zijn door Joran niet verworven in het afgelopen schooljaar. Ook voor het 4de jaar BSO studierichting 'hout' worden verondersteld gekend te zijn: basis gereedschapsleer, werktuigen en werktuigmachines, houtsoorten en plaatmateriaal, basis autocad, basishoutbewerking, houtstaat, houtconstructietechnieken en beslag.

Ook deze kennis en basisvaardigheden in de richtingen hout en mechanica – die sterk verschillen van de kennis en vaardigheden die hij tot op heden moest verwerven en waarin hij uiteindelijk niet geslaagd is – bezit Joran op dit moment niet. De ervaringen tijdens zijn schoolloopbaan tonen aan dat hij uit eigen initiatief en op eigen houtje niet in staat is om die basisvaardigheden en kennis alsnog te verwerven bovenop de nieuwe leerstof van het vierde jaar.

De beroepscommissie houdt rekening met het feit dat Joran 2 à 3 jaar ouder zal zijn dan zijn medeleerlingen wanneer hij het 3de jaar moet overdoen maar moet ook rekening houden met de door hem behaalde en niet-behaalde leerplandoelstellingen.

Uit de rapporten en de overige gegevens van het dossier blijkt dat Joran onvoldoende de leerplandoelen qua kennis, vaardigheden en attitudes heeft bereikt die hij had moeten bereiken en dat een overgang naar een volgend jaar enkel verantwoord is en tot zijn mogelijkheden behoort mits een juiste clausulering.

Een overgang naar het 4de jaar BSO behoort enkel tot de mogelijkheden van Joran indien hij binnen hetzelfde interessedomein van de gevolgde studierichting 'Elektrotechnieken' blijft. Hier heeft hij dan toch een basis op TSO-niveau verworven die zou moeten volstaan om naar een 4de jaar BSO over te gaan en kans te maken op slagen in de volgende jaren. Hij heeft weinig tot geen kans van slagen in een BSO-studierichting in het 4de jaar van een totaal ander interessedomein omwille van de graadleerplannen en ontbrekende richtingspecifieke basis.

Wanneer Joran dit wenst, kan bij op basis van deze beslissing de BSO-richting Elektrische Installaties aanvatten in het 4de jaar.”

IV. Herinnering aan de schorsingsvoorwaarden

4. Krachtens artikel 17, §§ 1 en 4, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State kan tot schorsing van de tenuitvoerlegging bij uiterst dringende noodzakelijkheid slechts worden besloten onder de dubbele voorwaarde dat minstens één ernstig middel wordt aangevoerd dat de nietigverklaring van de akte of het reglement *prima facie* kan verantwoorden en dat een uiterst dringende noodzakelijkheid voorhanden is die onverenigbaar is met de behandelingstermijn van de gewone vordering tot schorsing.

V. Uiterst dringende noodzakelijkheid

5. Terecht beroept verzoeker zich met betrekking tot de eerste schorsingsvoorwaarde op het dreigend verlies van een schooljaar in de studierichting van zijn keuze. De verwerende partij spreekt dit in haar nota met opmerkingen overigens niet tegen.

VI. Ernst van de middelen

A. Eerste middel

Uiteenzetting van het middel

6. Het eerste middel is genomen “uit de schending van artikel 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de formele motivering van de bestuurshandelingen en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, meer bepaald de materiële motiveringsplicht, het redelijkheidsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel, en uit de miskennis van het gezag van gewijsde”.

Verzoeker gaat in op de redenen die de beroepscommissie onder de punten 6 en 7 van haar beslissing neerschrijft om hem te clausuleren voor an-

dere studierichtingen van het BSO dan alleen de studierichting ‘elektrotechnieken’ die hij tijdens het schooljaar 2014-2015 op TSO-niveau volgde.

De verwijzing in de bestreden beslissing naar de verondersteld gekende basis voor het volgen van het tweede jaar van de tweede graad ‘hout’ BSO is volgens verzoeker niet pertinent en overtoellig, vermits hij definitief voor de studierichting ‘basismechanica’ BSO heeft gekozen.

Verzoeker weerspreekt vervolgens de motivering als volgt:

“- De vaststelling van het schoolbestuur dat Joran blijkbaar erg wispelturig is wat zijn interess domein betreft is een gratuit, onbewezen en overigens misplaatst waardeoordeel dat onmogelijk als een geldig (onderdeel van een) dragend motief kan worden beschouwd.

Een leerling kan gedurende een bepaalde levensfase mede onder invloed van een functiestoornis (ADD) vruchteloos zoekend zijn. Het afwijzende oordeel staat in contrast met de elders in de bestreden beslissing neergeschreven affirmatie dat de leerkrachten de leerling steeds hebben aangemoedigd en zich zeer bewust zijn van de leerstoornis. Het oordeel zegt eerder veel over de onderliggende niet-uitgedrukte motieven van de bestreden beslissing.

- Het schoolbestuur vergelijkt de lessenroosters van het derde en vierde jaar basismechanica BSO zonder in duidelijke en concrete woorden aan te geven op welk punt Joran niet bij de veronderstelde basiskennis of -vaardigheden voor het volgen van het vierde jaar basismechanica BSO kan aansluiten. Het overlopen van het lessenrooster is op zichzelf nietszeggend. De opsomming van wat bij de specifiek veronderstelde basisvorming behoort is een letterlijke overname van het lessenrooster van het derde jaar (stuk 12), zonder dat de concrete verworven geachte kennis en vaardigheid wordt toegelicht. Er wordt ook geen rekening gehouden met het vaststaande gegeven dat bij het begin van het vierde jaar essentiële onderdelen van zowel de basiskennis als van de beroepsgerichte vorming worden herhaald om er dan op voort te bouwen. Het is dus niet duidelijk of Joran op grond van dit aanknopingspunt samen met een bijkomende inspanning het vierde jaar niet met succes zou hebben kunnen volgen. Minstens wordt niet op grond van concrete en leesbare elementen aangegeven waarom dit onmogelijk zou zijn.

Een en ander klemmt des te meer omdat andere leerlingen vanuit het derde jaar elektrotechnieken TSO naar het vierde jaar basismechanica BSO zijn overgegaan. Aan de verzoekende partij zijn de situaties bekend van M.H. die tijdens het vorige schooljaar onvoldoendes had voor theorie elektriciteit, fysica en godsdienst, van M.M., en van D.C. die vanuit het derde jaar elektrotechnieken BSO, gevolgd in een andere school, overging naar het vierde jaar basismechanica BSO in de school van verwerende partij. Een en

ander levert een schending van het gelijkheidsbeginsel op, hetgeen in de voorliggende hypothese van een discretionaire beslissingsbevoegdheid neerkomt op een schending van het redelijkheidsbeginsel.

- Het feit dat Joran voor godsdienst de leerplandoelstellingen van het derde jaar niet behaalde betekent niet dat hij basiskennis mist om deze doelstelling voor het vierde jaar wel te behalen. Er wordt in dit vak klaarblijkelijk niet verder gebouwd op bestaande kennis. In haar beroep tegen de beslissing van 10 september 2015 van het schoolbestuur heeft de verzoekende partij al opgemerkt dat de studieresultaten (punten) de beslissing van de clausulering niet kunnen dragen. Wat specifiek het vak godsdienst betreft gaat het over een kennisvak waarvan Joran de inhoud en de structuur klaarblijkelijk moeilijk kan verwerken, in tegenstelling tot bv. de inhoud van de vergelijkbare derdejaars kennisvakken aardrijkskunde en geschiedenis, waarvoor eindtotalen van resp. 61 en 56 aantonen dat Joran wel tot een normale verwerking van een kennisvak op TSO-niveau in staat is. Hij moet dit dus zeker op BSO-niveau aankunnen. Daarenboven geldt dat een B-attest precies betekent dat de leerling met vrucht een jaar heeft afgewerkt en bekwaam is om over te gaan, hetgeen doet besluiten tot een tegenstrijdig en dus ongeldig motief.

Dat Joran niet over voldoende capaciteiten zou beschikken om het project algemene vakken (PAV) te volgen wordt niet uitgelegd. De inhoud van dit vak wordt zelfs niet toegelicht.

- Het is stigmatiserend en weinig toekomstgericht om te stellen dat een leerling op basis van een voorbije schoolloopbaan niet in staat is om de basisvaardigheden en kennis van een andere studierichting te verwerven, bovenop de nieuwe leerstof van het vierde jaar. Op zichzelf is dit een onbewezen en speculatieve veronderstelling, en al zeker waar het gaat over de overgang van een TSO- naar een BSO-richting. De objectieve randvoorwaarden voor verwerving van kennis liggen in het BSO anders, de opleiding is essentieel praktijkgericht en de evaluatiemethoden verschillen (permanente evaluatie). Daarenboven bepaalt de motivering voor de gegeven studierichting, of eenvoudigweg het vorderen van de leeftijd en een algemeen welbevinden in belangrijke mate het studiesucces. Deze parameters worden niet in rekening gebracht. De vaststelling dat het niet zal lukken is faciel en op zichzelf noch in de context van de beoordeling een geldig dragend motief.

- Het kan niet worden begrepen op welke wijze het schoolbestuur rekening heeft gehouden met het feit dat Joran bij het derde jaar overzitten twee à drie jaar ouder is dan zijn medeleerlingen, en hoe de gezegde afweging met de door hem behaalde en niet-behaalde leerplandoelstellingen wordt gemaakt. Het komt eerder voor dat deze afweging niet werd gemaakt, omdat ze betrekking heeft op twee parameters die niet in een logisch verband met elkaar zijn te brengen. Nogmaals: dat Joran bepaalde leerplandoelstellingen niet behaalde heeft het schoolbestuur niet belet een B-attest af te geven, en het feit dat hij een bepaalde kennis of vaardigheden van het derde jaar basismechanica BSO niet heeft bereikt, betekent nog niet dat hij deze niet kan bereiken. Het mag worden verwacht dat het schoolbestuur concreet zou

aantonen in welke mate zij het bepalende gegeven van de leeftijd van Joran daarbij in rekening heeft gebracht.

- Dat Joran weinig tot geen kans heeft om in een BSO-studierichting van een totaal ander interessedomein dan elektrotechnieken te slagen is een louter affirmatieve en inhoudsloze vaststelling. Het interessedomein (basis)mechanica sluit hoe dan ook veel meer aan bij het domein elektrotechnieken, dan bij het domein hout. De ouders onderstreepten dit al geruime tijd. De bestreden beslissing vermeldt onder punt 5 uitdrukkelijk dat de studierichting houtbewerking zich in een totaal ander interessedomein bevindt dan elektrotechnieken. Dit geldt dus minstens niet voor het domein mechanica. Minstens spreekt de bestreden beslissing dit niet tegen. Het beslissingsmotief steunt in die zin niet op een geldige premisse.”

De motieven van de voorliggende beslissing mogen dan in tegenstelling tot deze van de beslissing van 10 september 2015 het niveau van de stijlformule overstijgen, aldus verzoeker, ze zijn nog altijd even weinig concreet en duiden niet aan welke basiskennis hij fataal te kort komt, of welke eigenschappen het versneld bijwerken van die beperkte basiskennis in de weg zouden staan. Ze duiden ook niet aan “op welke wijze de volgehouden interesse van Joran, zijn uitstekende studieresultaten in het lopende schooljaar, zijn gewijzigde attitude en het feit dat zijn tekorten uit het verleden niet op begrijpbare wijze de overgang naar het vierde jaar basismechanica BSO in de weg staan”.

Beoordeling

7. In arrest nr. 232.580 van 15 oktober 2015 overwoog de Raad nog:

“Waar het verzoeker wezenlijk om gaat, is een minder strikte clausulering die voor hem alle opties open laat voor het BSO. Hij heeft hierom ook uitdrukkelijk gevraagd. Zoals de beroepscommissie had kunnen vaststellen, werd reeds halverwege het schooljaar door verzoeker de vraag gesteld tot overgang naar BSO hout, wat in zijn interessesfeer lag en ligt en wat bovendien, gelet op zijn geattesteerde ADD, hem de mogelijkheid verschafte tot een meer courante evaluatie, meer praktijkgericht en dus met een grotere mogelijkheid tot slagen.”

Thans noemt verzoeker evenwel de motieven met betrekking tot de richting BSO 'hout' "overtollig" en verklaart hij dat hij "definitief" heeft gekozen voor de richting 'basismechanica' BSO.

Verzoeker heeft op het eerste gezicht aldus zelf de grenzen van de huidige rechtsstrijd bepaald. De Raad van State moet in de huidige stand van de procedure bijgevolg enkel nog de redenen van de beroepscommissie om te besluiten tot de clausulering van deze ene richting 'basismechanica' BSO toetsen aan de in het middel aangevoerde beginselen.

8. De belangrijkste bestaansreden van de formelemotiveringsplicht, zoals die wordt opgelegd door de formelemotiveringswet van 29 juli 1991, bestaat erin dat de betrokkene in de hem aanbelangende beslissing zelf de motieven moet kunnen aantreffen op grond waarvan ze werd genomen, derwijze dat blijkt, of minstens kan worden nagegaan of de overheid is uitgegaan van de juiste feitelijke gegevens, of zij die correct heeft beoordeeld en of zij op grond daarvan binnen de perken van de redelijkheid tot haar beslissing is gekomen, opdat de betrokkene met kennis van zaken zou kunnen uitmaken of het aangewezen is de beslissing met een annulatieberoep te bestrijden.

9. Het dragende motief voor de bestreden clausulering is te vinden, zo lijkt, in de passus waar de commissie opmerkt dat verzoeker niet beschikt over de vereiste "richtingspecifieke basis" voor mechanica omdat hij het in lesuren zeer omvangrijke vak 'realisaties basismechanica' nog nooit heeft gehad "en dus nog geen inzichten, basisvaardigheden en attitudes verworven heeft in de Basismechanica, nog nooit mechanische constructies en constructieonderdelen geconstrueerd heeft, noch ze gemonteerd of gedemonteerd heeft", dat hij "niet om[ging] met plaat- en profielconstructies, [...] nooit lassen [heeft] gehad, nooit gehoord over 'verspanen van materiaal'", dat "deze kennis en basisvaardigheden [...] sterk verschillen van de kennis en vaardigheden die hij tot op heden moest verwerven" en dat verzoeker "uit eigen initiatief en op eigen houtje niet in staat is om die basisvaardigheden en kennis alsnog te verwerven bovenop de nieuwe leerstof van het

vierde jaar”, wat de commissie finaal doet besluiten dat een overgang naar het 4de jaar BSO enkel tot de mogelijkheden van verzoeker behoort “indien hij binnen hetzelfde interessedomein van de gevolgde studierichting ‘Elektrotechnieken’ blijft”.

10. Hiermee lijkt de commissie ditmaal – en dit in tegenstelling tot haar eerdere geschorste beslissing – haar redenen voor de clausulering van ‘basismechanica’ BSO veruitwendigd te hebben, namelijk door aan te geven dat verzoeker nooit de voor een tweede jaar van de tweede graad ‘basismechanica’ vereiste voorkennis heeft verworven in de door hem gevolgde lessen en dat hij niet sterk genoeg wordt geacht om die vereiste voorkennis op eigen houtje tijdig onder de knie te krijgen.

Deze motivering lijkt pertinent – dit wil zeggen dat ze duidelijk met de beslissing te maken heeft – en draagkrachtig – dit wil zeggen dat de aangehaalde redenen volstaan om een beslissing tot clausulering voor die specifieke richting te dragen.

Aldus lijkt de beslissing te voldoen aan de vereisten van de formelemotiveringsplicht: verzoeker kent de redenen van de commissie en is in staat zich daartegen in voorkomend geval in rechte te verweren.

11. Zodat de Raad van State ook niet inziet hoe het gezag van gewijsde van het vorige schorsingsarrest geschonden kan zijn.

12. Het komt er voor verzoeker dan op aan, aan de hand van die overwegingen van de commissie, de onwettigheid of de onjuistheid ervan aan te tonen in het kader van deze vordering bij de administratieve rechter. Dat behoort tot het domein van de materiële motivering.

13. Tijdens het schooljaar is op vraag van verzoekers ouders een overstap naar BSO ‘hout’ onderzocht. Zijn ouders lijken bij de overlegmomenten

einde juni-begin juli voorafgaand aan het instellen van het georganiseerd beroep enkel gewag te maken van de richting houtbewerking en verzoeker verklaart zélf in het thans voorliggende verzoekschrift dat hij nu “definitief” kiest voor ‘basismechanica’ BSO. De opmerking van de commissie over verzoekers wispelturigheid in zijn interesses (of de invulling die zijn ouders eraan geven) is feitelijk niet onjuist, zo lijkt – maar ze is op het eerste gezicht geen dragend motief voor de specifiek aangevochten clausulering, zodat de kritiek van verzoeker hierop niet ter zake lijkt.

Dat verzoeker voor godsdienst een onvoldoende behaalde, lijkt al evenmin de clausulering voor ‘basismechanica’ BSO te hebben gedetermineerd, zodat verzoeker ook geen belang heeft hierop kritiek te leveren.

De kritiek over het project algemene vakken mist feitelijke grondslag: hierover heeft de commissie immers niet geoordeeld dat verzoeker over onvoldoende capaciteiten zou beschikken, maar integendeel vastgesteld dat het “wel haalbaar lijkt”.

Over de leerplandoelen die verzoeker niet behaald heeft voor Frans en elektriciteit theorie, valt de commissie verzoeker bij dat hij “in 4 BSO Basismechanica inderdaad geen basis nodig [heeft] voor Frans en in mindere mate voor Elektriciteit Theorie”.

Kortom, de beroepscommissie heeft de basisvorming onder de loupe genomen en zij heeft vastgesteld dat zich daar geen noemenswaardige problemen voordoen.

14. De commissie lijkt de specifieke clausulering voor BSO ‘basismechanica’ bijgevolg niet in de eerste plaats op te leggen wegens de hiervóór vermelde studieresultaten, maar wel wegens het ontbreken bij verzoeker van “een basis voor mechanica”.

Dat verzoeker de specifieke vorming, namelijk 21 uur/week ‘realisaties basismechanica’ niet heeft gekregen en de conclusie daaruit, dat hij die basis momenteel mist, wordt door verzoeker niet weersproken.

15. Dat verzoeker de richtingspecifieke basis niet heeft gekregen, welke vereist is om het vierde jaar te kunnen aanvatten en dat verzoeker niet in staat is om dit op eigen houtje te kunnen verwerven bovenop de leerstof van het vierde jaar, lijkt een adequaat motief om die richting te clausuleren.

De motiveringsplicht vereist *prima facie* niet dat de beroepscommissie in de beslissing bovendien ook uitdrukkelijk de concrete inhoud van de beschreven vakken dient te beschrijven en te vergelijken. Het ligt in de rede dat een tweede jaar van een graad geen herhaling van het eerste jaar zou zijn en dat in dat eerste graadjaar de leerstof wordt behandeld die noodzakelijk is om het tweede jaar te kunnen aanvatten. Verzoeker beweert ook niet dat zijn voorkennis in het voorbije jaar wél voldoende overeenstemt met de vereiste basis voor het volgende jaar mechanica.

Verzoeker stelt daar enkel tegenover, eensdeels, dat de vereiste basis in het begin van het vierde jaar wordt herhaald en, anderdeels, dat “niet duidelijk” is of hij “op grond van dit aanknopingspunt samen met een bijkomende inspanning” het vierde jaar niet met succes kan volgen.

Het is op het eerste gezicht evenwel niet onredelijk om een herhaling en opfrissing van gekende leerstof voor leerlingen die wel reeds het specifieke gedeelte voltijds hebben gevolgd in het eerste graadjaar, niet gelijk te stellen met het onderricht zelf van die richtingspecifieke basis.

Dat verzoeker “met een bijkomende inspanning” en die herhaling de leerstof onder de knie zou krijgen noemt verzoeker zelf “niet duidelijk”. Alleszins ontkracht hij daarmee niet de overtuiging van de commissie, gesteund op zijn studieresultaten, dat hij niet op eigen initiatief daartoe bekwaam is.

16. Dat een leerling reeds enkele jaren heeft overgezeten verleent hem geen aanspraak om te mogen overgaan naar een studierichting waarvan de beoordelingscommissie op het eerste gezicht terecht oordeelt dat hij niet over de vereiste basis beschikt.

Verzoeker kan en mag overigens wel overgaan, inzonderheid in de richting mechanica-elektriciteit naar een tweede jaar van de tweede graad 'elektrische installaties' BSO maar ook naar de andere, niet geclausuleerde BSO-richtingen in studiegebieden zoals voeding, personenzorg, maritieme opleiding, mode, textiel, juwelen, land- en tuinbouw en zo meer. In zoverre heeft de commissie met deze opmerking van verzoeker rekening gehouden, door het oorspronkelijke C-attest te hervormen tot het thans bestreden B-attest.

17. Verzoeker vergelijkt zijn situatie nog met die van drie medeleerlingen en voert een ongerechtvaardigde ongelijke behandeling aan.

In dat verband zij eraan herinnerd dat deliberatiesituaties die aan de oppervlakte als gelijk verschijnen, dat bij nader inzien niet zijn omdat in de beoordeling van het al dan niet slagen van een leerling niet enkel met het zuivere cijferresultaat rekening moet worden gehouden, maar met de individuele context van elke leerling afzonderlijk.

Het komt er voor verzoeker dan ook op aan om aan de Raad van State niet enkel voor te leggen om welke leerlingen het gaat. Het valt verzoeker toe een eventuele ongelijke behandeling te concretiseren. Opdat sprake kan zijn van een schending van het gelijkheidsbeginsel, moet verzoeker aannemelijk maken dat die leerlingen in een voldoende vergelijkbare situatie zouden zijn geplaatst als hijzelf en moet hij minimale aanwijzingen verschaffen dat hij aan een andere beoordelingsmaatstaf is onderworpen dan de andere leerlingen zonder dat daarvoor een deugdelijke verantwoording bestaat. Het gelijkheidsbeginsel kan immers slechts geschonden zijn indien in rechte en in feite gelijke gevallen ongelijk werden behandeld zonder dat er voor deze ongelijke behandeling een objectieve ver-

antwoording bestaat. Indachtig ook dat de deskundigheid en objectiviteit van de leden van de beroepscommissie wordt verondersteld, behoort het aan verzoeker die aanvoert dat het gelijkheidsbeginsel werd geschonden, in het verzoekschrift dit vermoeden met een minimum aan concrete en precieze gegevens aan het wankelen te brengen.

Van twee van de drie leerlingen die verzoeker ter sprake brengt ontbreekt echter elke bijzonderheid om de rechter in staat te stellen zich van de vergelijkbaarheid te vergewissen. Daarenboven gaat het daarbij om leerlingen die het derde jaar ‘elektrotechnieken’ BSO volgens verzoeker hadden gevolgd in een andere school, dus bij veronderstelling bij een ander schoolbestuur. Verzoeker verduidelijkt niet hoe de huidige verwerende partij een verwijt kan treffen dat zij die leerlingen en hemzelf ongelijk behandelt, als niet zij de verantwoordelijkheid draagt voor de aan die andere twee leerlingen al dan niet opgelegde clausulering.

Van één leerling, M.H., vermeldt verzoeker dat deze onvoldoendes had voor godsdienst, theorie elektriciteit en fysica. Maar ook zo een niet gedocumenteerde bewering is niet voldoende om te verifiëren of het leerlingen-dossier van deze leerling M.H. wel voldoende met dat van verzoeker vergelijkbaar is. Bovendien blijkt niet dat verzoeker deze grief te nuttiger tijd heeft voorgelegd aan de beroepscommissie, zodat haar alleszins niet kan worden verweten dat zij er niet op heeft geantwoord.

18. Verzoeker verwijst nog naar “zijn uitstekende studieresultaten in het lopende schooljaar”. De Raad van State valt daaromtrent de verwerende partij bij, waar zij in haar nota stelt:

“Het feit dat hij voorlopig (!) (redelijk) goede resultaten zou halen in het derde jaar toont geenszins aan dat eigen initiatief en op eigen houtje in staat zou zijn om de vereiste basisvaardigheden en kennis alsnog te verwerven bovenop de nieuwe leerstof van het vierde jaar. De moeilijkheidsgraad van het derde jaar is immers geenszins zomaar gelijk te stellen met de moeilijkheidsgraad van het vierde jaar.”

19. Wat voorafgaat leidt tot de conclusie dat verzoeker vooralsnog niet erin slaagt de Raad van State te overtuigen dat de door hem aangevoerde bepalingen en beginselen door de bestreden clausulering zijn miskend.

20. Het eerste middel is, voor zover ontvankelijk, niet ernstig.

B. Tweede middel

Uiteenzetting van het middel

21. Het tweede middel is genomen “uit de schending van artikel 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de formele motivering van de bestuurshandelingen en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, meer bepaald de materiële motiveringsplicht, het redelijkheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel”.

In dit middel gaat verzoeker in op “de motieven van de bestreden beslissing die niet specifiek betrekking hebben op het grief van de clausulering van andere studierichtingen dan elektrotechnieken BSO (punt 7 van de motivering van de bestreden beslissing)”, te weten de opmerkingen over de inzet van verzoeker of het gebrek eraan, over de ADD-problematiek en het verhoogde stressgehalte tijdens de toetsen.

Verzoeker wijst ook erop dat hij intussen het derde jaar ‘basis-mechanica’ BSO “ondanks alles gemotiveerd, positief en met zeer goed resultaat volgt”. Dit onderschrijft volgens hem de kentering die zijn ouders al eerder vaststelden en de juistheid van de keuze voor de nieuwe studierichting. Daardoor kan de bestreden beslissing des te minder worden begrepen, ze steunt op een onzorgvuldig onderzoek en is manifest disproportioneel.

Beoordeling

22. Verzoeker erkent zelf in de toelichting bij het tweede middel dat hij hierin bezwaren aanbrengt tegen motieven die niet specifiek betrekking hebben op de aangevochten clausulering. Dit betekent dat verzoeker er op het eerste gezicht geen belang bij heeft. Zelfs indien deze grieven gegrond – of thans: ernstig – waren, dan zouden ze immers de clausulering niet in het gedrang kunnen brengen.

In zoverre is het middel niet ontvankelijk.

23. Ten overvloede daarom, zij vastgesteld dat wat de ADD-problematiek betreft, wel degelijk maatregelen lijken te zijn getroffen, dat de ouders van verzoeker op het keuzeformulier de tegemoetkomingen hebben gevraagd die zij wensten en dat niet wordt beweerd dat die omkadering niet werd nageleefd door de school. Daarenboven lijkt het zo dat, of deze maatregelen nu al dan niet naar behoren toegepast zouden zijn, ze niet vermogen het studieresultaat van verzoeker te veranderen. Het is dus ook om die reden irrelevant daartegenover kritiek te leveren en het middel is in zoverre ook om die reden niet ontvankelijk.

24. De Raad ziet op het eerste gezicht ook niet hoe goede studieresultaten in een derde jaar de onwettigheid kunnen aantonen van motieven die betrekking hebben op een clausulering voor een vierde jaar van een bepaalde studierichting.

In zoverre is het middel niet ernstig.

25. Het tweede middel is, voor zover ontvankelijk, niet ernstig.

BESLISSING

1. De Raad van State verwerpt de vordering.

2. De verzoekende partij wordt verwezen in de kosten van de vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid, begroot op een rolrecht van 200 euro en een rechtsplegingsvergoeding van 700 euro, die verschuldigd is aan de verwerende partij.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 24 november 2015, door de Raad van State, IXe kamer, samengesteld uit:

Geert Van Haegendoren,	kamervoorzitter,
bijgestaan door	
Tiny Temmerman,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Tiny Temmerman

Geert Van Haegendoren